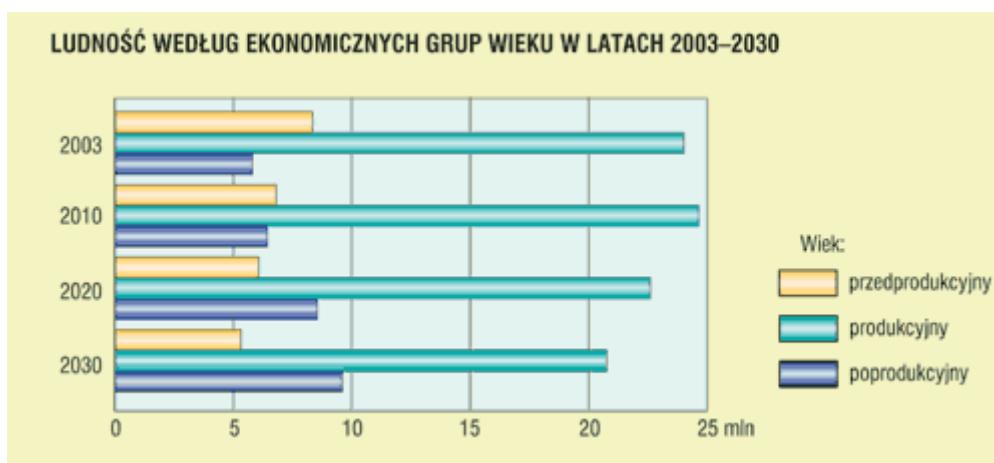

KOBIETY I MĘŻCZYŹNI NA RYNKU PRACY

Dane prezentowane w niniejszym opracowaniu zostały zaczerpnięte z reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), z rejestrów bezrobotnych prowadzonych w urzędach pracy oraz z badania zatrudnienia i wynagrodzeń według zawodów.

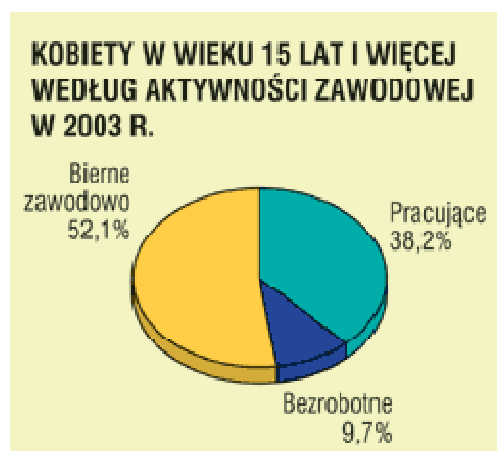
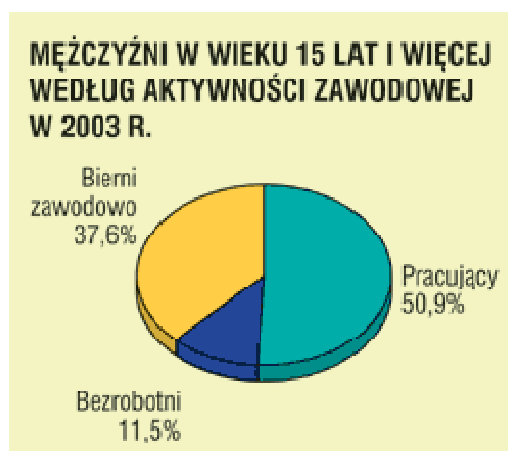
Badanie aktywności ekonomicznej ludności obejmuje osoby w wieku 15 lat i więcej. Jego wyniki są prezentowane kwartalnie w publikacji pt. "Aktywność ekonomiczna ludności Polski". Dane o bezrobociu rejestrowanym publikowane są również w cyklu kwartalnym, w opracowaniu pt. "Bezrobocie rejestrowane w Polsce". W niniejszym opracowaniu wykorzystano dane BAEL z badań przeprowadzonych w IV kwartale w latach 1994-2003 oraz dane z rejestracji bezrobocia według stanu na koniec roku w latach 1994-2003. W przypadku danych BAEL za IV kwartał 2003 r. należy nadmienić, że ich porównywalność z wynikami wcześniejszych badań nie jest w pełni możliwa, ze względu na przyjęcie do uogólnienia wyników z próby bilansu ludności zweryfikowanego na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności 2002. Dane dotyczące krajów Unii Europejskiej zaczerpnięto z publikacji "Labour Force Survey. Results 2003", Eurostat.

Ludność w wieku produkcyjnym tworzą kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-64 lata. Osoby w wieku 0-17 lat są zaliczane do grupy w wieku przedprodukcyjnym, a kobiety w wieku 60 lat i więcej oraz mężczyźni w wieku 65 lat i więcej należą do grupy w wieku poprodukcyjnym. W 2003 roku (stan na 31 XII) na 1000 kobiet w wieku produkcyjnym przypadały 684 kobiety w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Odpowiedni wskaźnik dla mężczyzn wynosił 498. Prognozy demograficzne wskazują, że liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie rosła do 2010 r., a następnie obniżała się. Jednocześnie przewiduje się, że liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, zarówno mężczyzn jak i kobiet, będzie systematycznie rosła.

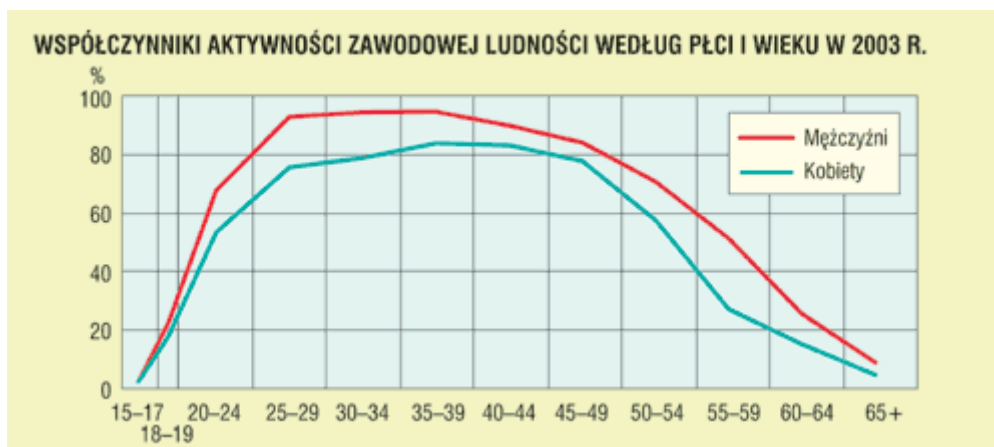
WSPÓLCZYNNIKI AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI W LATACH 1994-2003		
Lata	Mężczyźni	Kobiety
	w %	
1994	67,0	52,2
1995	66,5	51,1
1996	65,9	50,6
1997	65,5	50,0
1998	64,9	50,0
1999	64,3	49,7
2000	64,3	49,2
2001	63,4	48,8
2002	62,6	48,0
2003	62,4	47,9

Zbiorowość aktywnych zawodowo tworzą pracujący i bezrobotni. Do pomiaru poziomu aktywności zawodowej służy współczynnik, wyrażający udział osób aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Poziom aktywności zawodowej kobiet jest niższy niż mężczyzn. W 2003 r. na 1000 mężczyzn aktywnych zawodowo przypadało 603 biernych zawodowo, podczas gdy na 1000 kobiet aktywnych zawodowo przypadały 1088 biernie zawodowo. Ludność bierna zawodowo jest silnie sfeminizowana - ponad 2/3 tej populacji stanowią kobiety.

W okresie transformacji społeczno-ekonomicznej obserwowano spadek poziomu aktywności zawodowej zarówno mężczyzn, jak i kobiet. Współczynnik aktywności zawodowej kobiet obniżył się z 53,7% w 1992 r. do 47,9% w 2003 r., natomiast dla mężczyzn wskaźnik ten zmniejszył się w tym okresie z 69,9% do 62,4%.

Najwyższy odsetek aktywnych zawodowo występuje wśród mężczyzn w wieku 25-39 lat (w 2003 r. na 1000 mężczyzn 937 pracowało lub poszukiwało pracy) oraz wśród kobiet w wieku 35-44 lata (na 1000 kobiet 833 pracowały lub poszukiwały pracy).

Najwyższym poziomem aktywności zawodowej charakteryzują się kobiety z wykształceniem wyższym i policealnym. Współczynniki aktywności zawodowej dla tej populacji kobiet są równie wysokie jak dla mężczyzn.

LICZBA PRACUJĄCYCH KOBIET W LATACH 1994-2003

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Liczba pracujących w tys.	6677	6682	6775	6853	6914	6473	6474	6315	6205	6198
W % ogółu pracujących	45,3	45,2	44,9	44,7	45,1	44,4	44,5	45,0	45,2	45,2

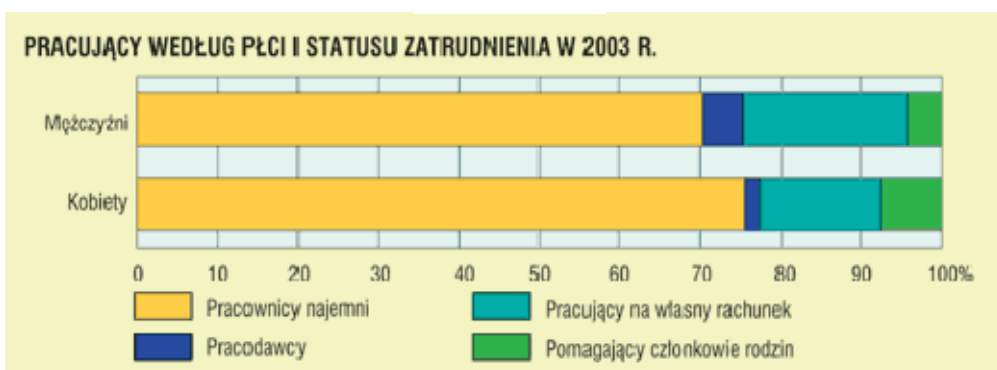
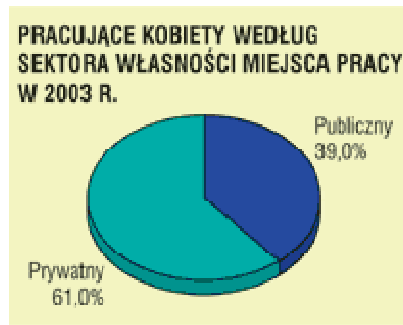
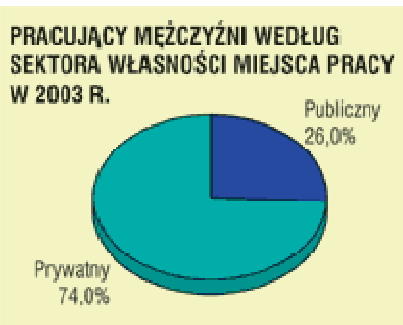
W latach 1995-1998 obserwowano systematyczny wzrost liczby pracujących kobiet. Natomiast w roku 1999 liczba ta uległa znacznemu obniżeniu i w następnym roku utrzymywała się na zbliżonym poziomie, zaś od 2001 r. ulegała stopniowemu spadkowi.

WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA WEDŁUG PŁCI W LATACH 1994-2003		
Lata	Mężczyźni	Kobiety
	w %	
1994	58,8	44,0
1995	58,5	43,7
1996	59,4	43,8
1997	59,8	44,0
1998	58,9	43,9
1999	55,9	40,7
2000	55,2	40,3
2001	52,5	39,0
2002	50,7	38,1
2003	50,9	38,2

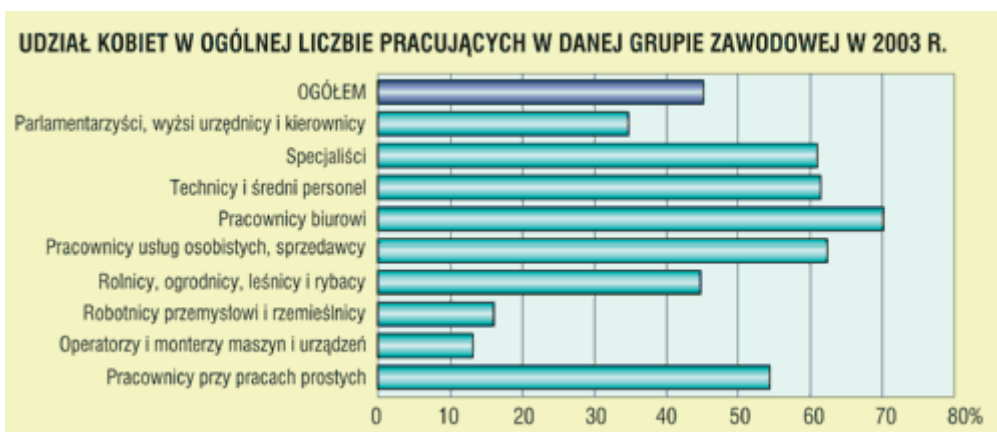
Do pomiaru wykorzystania zasobów pracy stosuje się wskaźnik zatrudnienia, który obrazuje udział pracujących w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

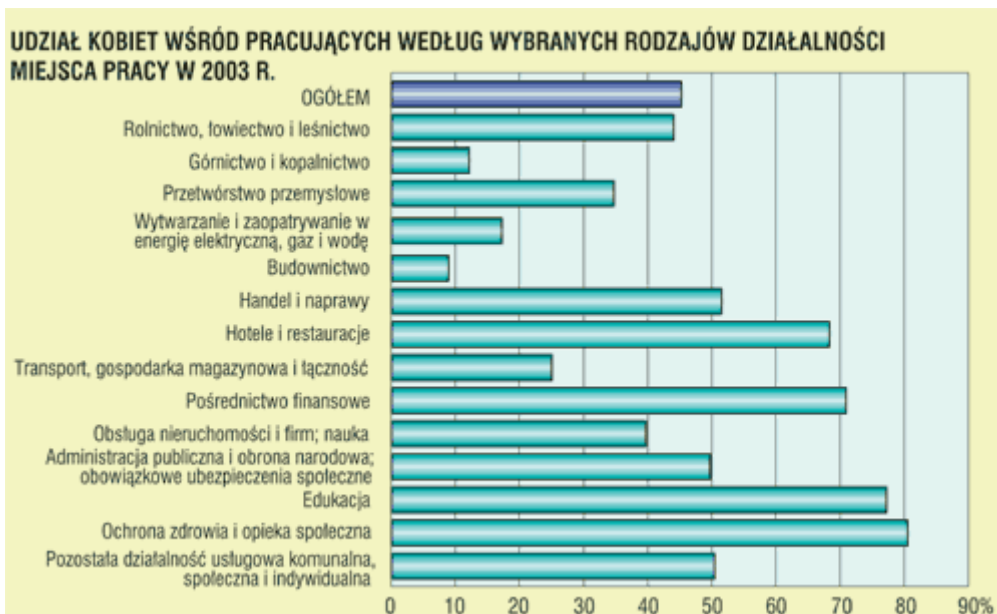
Wskaźnik zatrudnienia kobiet jest prawie o 1/4 niższy niż wskaźnik zatrudnienia mężczyzn. Pracujące kobiety w większości mają co najmniej średnie wykształcenie. Rzadko jednak zajmują stanowiska kierownicze, szczególnie wyższego szczebla. W grupie zawodów kierowniczych kobiety stanowiły w 2003 r. 35%. Tylko 29% pracodawców to kobiety.

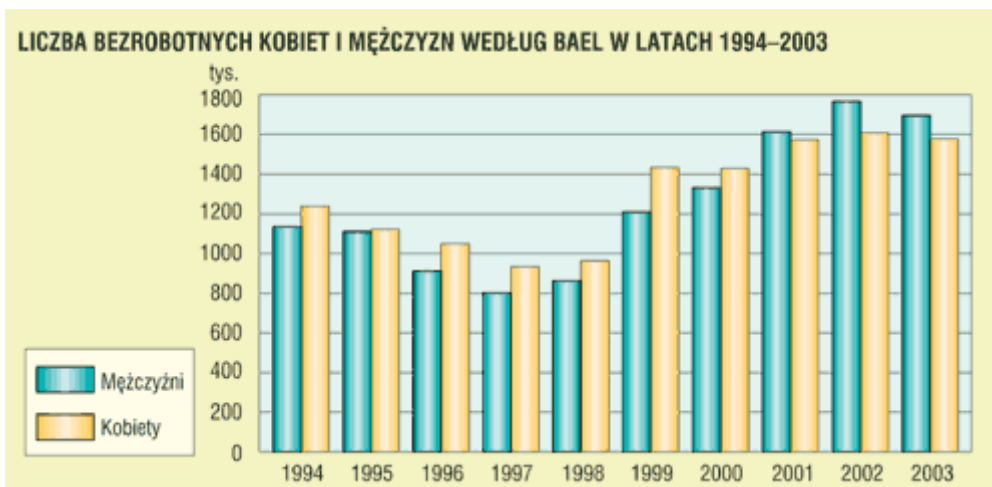

Najbardziej sfeminizowaną grupą zawodową jest grupa pracowników biurowych, w której w 2003 r. na 100 mężczyzn przypadało 235 kobiet, najmniej zaś - grupa operatorów i monterów maszyn i urządzeń, w której na 100 mężczyzn przypadało tylko 15 kobiet. Do najbardziej sfeminizowanych sekcji gospodarki narodowej należały: ochrona zdrowia i opieka społeczna (412 kobiet na 100 mężczyzn), edukacja (337 kobiet na 100 mężczyzn) oraz pośrednictwo finansowe (243 kobiety na 100 mężczyzn).

Kobiety przeważają zarówno wśród bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, jak i wśród bezrobotnych wyodrębnianych w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności. W IV kwartale 2003 r. liczba bezrobotnych kobiet według BAEL była o 117 tys. niższa niż liczba bezrobotnych mężczyzn i wynosiła 1578 tys. Kobiety stanowiły więc 48,2% ogółu bezrobotnych.

Bezrobocie kobiet charakteryzuje się mniejszą płynnością niż bezrobocie mężczyzn, co oznacza, że napływ kobiet do bezrobocia jest mniejszy niż mężczyzn, ale ich odpływ z bezrobocia jest również mniejszy.

**PLYNNOŚĆ BEZROBOCIA REJESTROWANEGO KOBIET I MĘŻCZYŹN W
LATACH 1994-2003**

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	w tysiącach									
Mężczyźni										
Napływ do bezrobocia	1145	1270	1186	1093	1140	1395	1340	1406	1425	1471
Odływ z bezrobocia	1184	1433	1381	1353	1103	1113	1172	1144	1326	1501
Saldo	-39	-163	-195	-260	+37	+282	+168	+262	+99	-30
Kobiety										
Napływ do bezrobocia	949	1101	1039	959	988	1167	1136	1070	1126	1172
Odływ z bezrobocia	962	1147	1113	1231	1020	932	952	919	1122	1183
Saldo	-13	-46	-192	-272	-32	+235	+184	+151	+4	-11

Relatywnie mniejsza płynność bezrobocia kobiet sprawia, że częściej niż mężczyźni są one zagrożone bezrobociem długotrwałym. W IV kwartale 2003 r. 57,5% bezrobotnych kobiet i 54,2% bezrobotnych mężczyzn poszukiwało pracy dłużej niż rok.

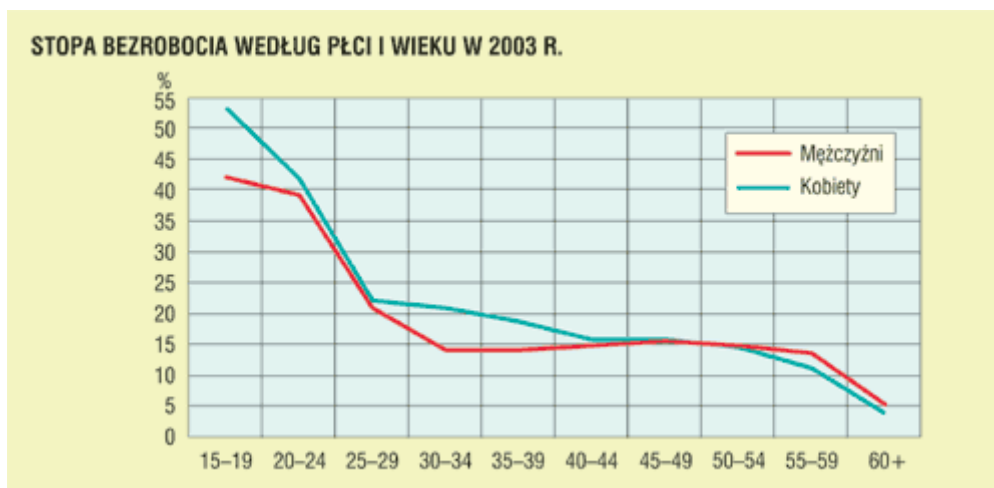
Do oceny natężenia bezrobocia wykorzystuje się stopę bezrobocia wyrażającą udział bezrobotnych wśród aktywnych zawodowo w wieku 15 lat i więcej.

STOPA BEZROBOCIA WEDŁUG PŁCI W LATACH 1994 – 2003 na podstawie BAEL		
Lata	Mężczyźni	Kobiety
	w %	
1994	12,3	15,7
1995	12,1	14,4
1996	9,9	13,4
1997	8,7	12,0
1998	9,3	12,2
1999	13,0	18,1
2000	14,2	18,1
2001	17,3	20,0
2002	19,0	20,6
2003	18,4	20,3

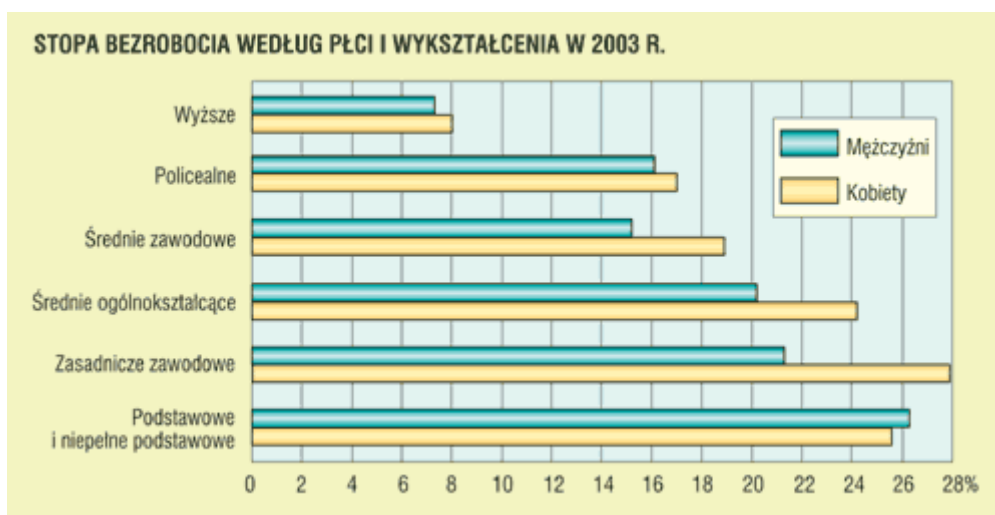
Stopa bezrobocia kobiet jest wyższa niż stopa bezrobocia mężczyzn. Trudniej znaleźć pracę

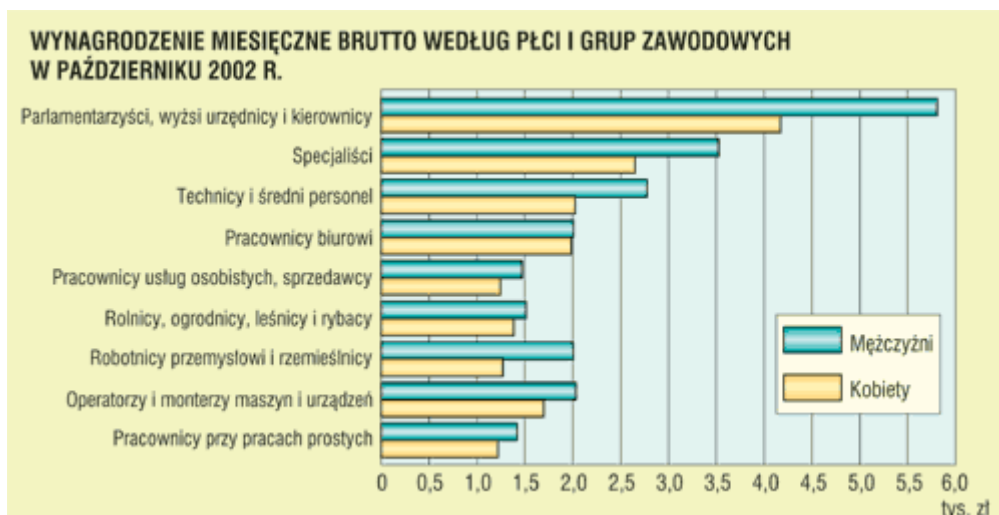
zwłaszcza kobietom powracającym na rynek pracy po dłuższej przerwie oraz poszukującym pierwszej pracy.

W IV kwartale 2003 r. najwyższa stopa bezrobocia występowała wśród kobiet w wieku 18-19 lat (60,5%). Najbardziej sfeminizowana była grupa bezrobotnych w wieku 30-44 lata, w której na 100 bezrobotnych mężczyzn przypadało 112 bezrobotnych kobiet. W tej grupie stopa bezrobocia kobiet była o połowę wyższa niż stopa bezrobocia mężczyzn. Wykształcenie nie chroniło kobiet przed bezrobociem. Bezrobotne kobiety były lepiej wykształcone niż bezrobotni mężczyźni. Ponad 50% bezrobotnych kobiet posiadało wykształcenie średnie, policealne lub wyższe, podczas gdy analogiczny odsetek pośród mężczyzn wynosił około 32%.

Nateżenie bezrobocia jest zróżnicowane w zależności od gęstości zaludnienia danego obszaru. Im mniejsza liczba ludności zamieszkującej dany obszar terytorialny - tym wyższa jest stopa bezrobocia. Na wsi decydującą rolę ma związek z użytkowaniem gospodarstwa rolnego. Stopa bezrobocia kobiet w gospodarstwach domowych użytkujących gospodarstwo rolne jest prawie trzykrotnie niższa niż stopa bezrobocia kobiet w gospodarstwach domowych niezwiązanych z rolnictwem.

Wynagrodzenia kobiet są zazwyczaj niższe niż mężczyzn. Jak wynika z badań zatrudnienia i wynagrodzeń według zawodów, w październiku 2002 r. mężczyźni osiągnęli wynagrodzenie o 8,8% wyższe od średniego w skali kraju, natomiast kobiety o 16,9% niższe. Przeciętne wynagrodzenie kobiet było o 17,0% niższe od przeciętnego wynagrodzenia mężczyzn.

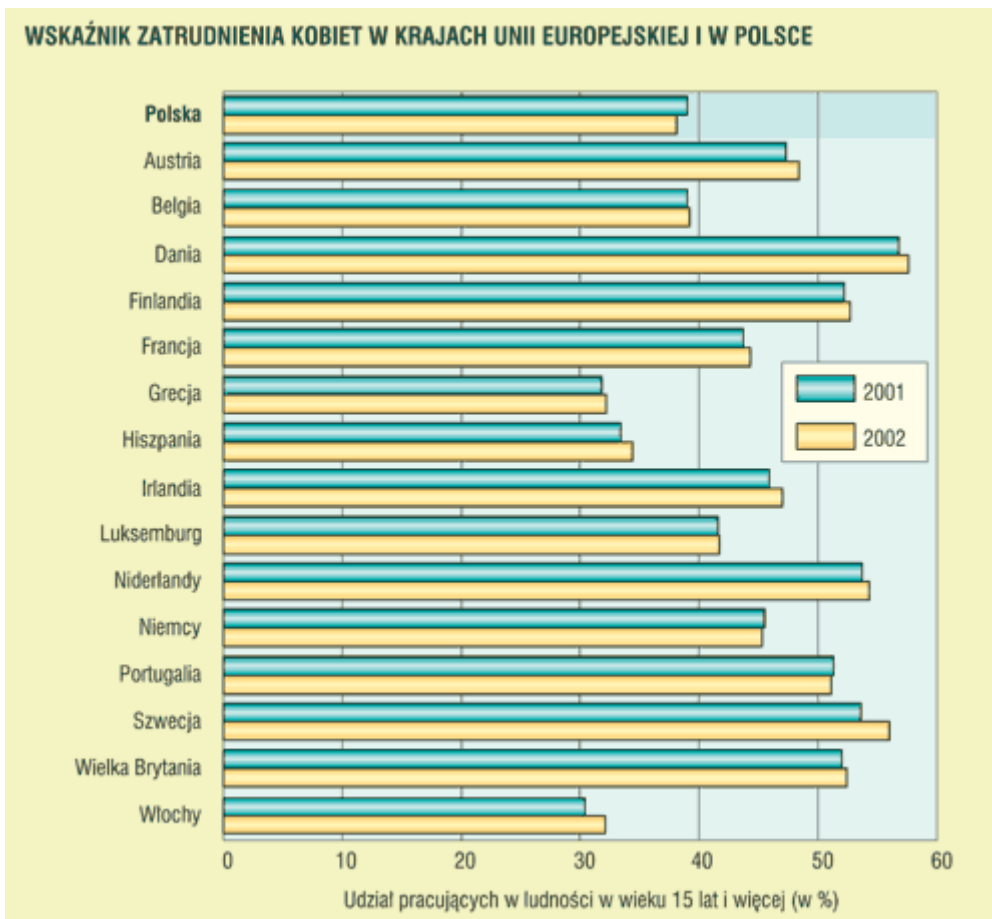
PODSTAWOWE MIERNIKI AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ LUDNOŚCI W 2002 R. W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ I W POLSCE WEDŁUG PŁCI

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mężczyźni		Kobiety	
	UE(15)	Polska	UE(15)	Polska
Ludność w wieku 15 lat i więcej (w tys.)	151437	14827	161211	16282
Pracujący (w tys.)	92809	7517	70165	6205
Wskaźnik zatrudnienia (w %)	61,3	50,7	43,5	38,1
Pracujący na własny rachunek ^a (w % ogółu pracujących)	18,8	29,7	11,4	24,9
Pracujący w niepełnym wymiarze czasu pracy (w % ogółu pracujących)	6,6	8,6	33,4	13,3
Współczynnik aktywności zawodowej (w %)	65,8	62,6	47,6	48,0
Bezrobotni (w tys.)	6843	1766	6610	1608
Stopa bezrobocia (w %)	6,9	19,0	8,6	20,6
Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w danej grupie (w %)	61,5	52,2	41,8	58,5

^a Łącznie z pomagającymi bezpłatnie członkami rodzin.

Z porównania podstawowych mierników aktywności zawodowej w krajach Unii Europejskiej i w Polsce wynika, iż:

- współczynnik aktywności zawodowej kobiet w Polsce jest nieco wyższy niż współczynnik aktywności zawodowej obliczony dla ogółu kobiet w krajach Unii Europejskiej;

- kobiety w Polsce charakteryzują się niższym wskaźnikiem zatrudnienia niż kobiety w krajach Unii Europejskiej; do krajów, które mają zdecydowanie wyższe wskaźniki zatrudnienia kobiet niż w Polsce należą takie kraje, jak: Dania, Szwecja, Niderlandy, Wielka Brytania, Finlandia, Portugalia, natomiast we Włoszech, Hiszpanii i Grecji wskaźniki zatrudnienia kobiet są znacznie niższe;
- w krajach Unii Europejskiej stopa bezrobocia kobiet jest niższa niż w Polsce. W roku 2002 w Hiszpanii, Grecji, Włoszech i Finlandii odnotowano wyższy poziom stopy bezrobocia kobiet niż w pozostałych krajach Unii Europejskiej;
- w Polsce, podobnie jak w krajach Unii Europejskiej, stopa bezrobocia kobiet była wyższa niż mężczyzn. Jednakże polskie kobiety częściej niż mężczyźni były zagrożone bezrobociem długotrwałym, podczas gdy w krajach Unii Europejskiej bezrobocie długotrwałe dotyczyło w większym stopniu mężczyzn.

STOPA BEZROBOCIA Kobiet w KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ I W POLSCE

